

Helsingfors/Mariehamn 6.6.2024**Nr 14/24****Hänvisning** Justitieministeriets skrivelse
16.5.2024, VN/5128/2024.

Till Justitieministeriet

Ärende

Justitieministeriet begär i skrivelse 16.5.2024 Ålandsdelegationens utlåtande beträffande ett utkast till en överenskommelseförordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Utlåtande från finansministeriet, inrikesministeriet och samtycke från Ålands landskapsregering har bifogats handlingarna.

Överenskommelseförordningens bakgrund och innehåll

Republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (500/2018) trädde i kraft 1.7.2018. Enligt förordningen utpekades Ålands lotteriinspektion så som en av tillsynsmyndigheterna. Ålandsdelegationen konstaterade i utlåtande nr. 18/18 av 15.6.2018 att det inte förelåg hinder för att överenskommelseförordningen sattes i kraft.

Ålands lagting har den 18 september 2023 fattat beslut om vissa ändringar i landskapslagstiftningen varigenom landskapsregeringens verksamhet utökas till att omfatta även nuvarande Lotteriinspektionens uppdrag (Lagtingets beslut 77/2023). Landskapslagen (ÅFS 2016:10) om Lotteriinspektionen har upphävts varigenom Lotteriinspektionen upphör att vara en egen myndighet.

Nämnda ändringar har trätt i kraft den 1 januari 2024. Den ovan nämnda ändringen i landskapslagstiftningen skapar ett behov av en ny överenskommelseförordning rörande skötseln av vissa uppgifter som hänför sig till penningtvättslagen som upphäver

och ersätter den nuvarande överenskommelseförordningen så att hänvisningar i förordningen till Ålands lotteriinspektion slopas.

Inga ändringar görs i överenskommelseförordningen beträffande skötseln av uppgifter som hänför sig till penningtvättslagen och som gäller fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i landskapslagstiftning.

Lagstiftningsbehörigheten

Varken penningtvätt eller terrorism omnämns som särskilda rättsområden i uppdelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ i självstyrelselagen

Enligt 18 § 1, 2, 6, 22 och 26 punkterna i självstyrelselagen har Åland helt eller huvudsakligen rätt att lagstifta om sådant som rör landskapets myndigheter, landskapets tjänstemän, allmän ordning och säkerhet, näringsverksamhet, med i självstyrelselagen angivna undantag, samt utsättande och utdömmande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Vidare hör rättsområdena avvikelse från grundlagen, statsmyndigheternas organisation och verksamhet, förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap., bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar, hela riket gällande allmänna villkor för utlänningars och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring, försäkringsavtal, rättsskipning samt administrativa ingrepp i den personliga friheten till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 1, 3, 4, 8, 9, 11, 23 och 24 punkterna i självstyrelselagen.

Enligt 23 och 30 § i självstyrelselagen följer förvaltningsbehörigheten lagstiftningsbehörigheten, om undantag för detta inte för någon förvaltningsuppgifts del anges i självstyrelselagen. Detta innebär att den som har rätt att lagstifta om en viss angelägenhet, även ansvarar för förvaltningen av uppgifterna. Av bestämmelserna följer att de uppgifter som med stöd av rikets lagstiftning om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ankommer på riksmyndigheterna, på Åland ska skötas av avsedda riksmyndigheter såvida inte uppgifterna i fråga genom överenskommelseförordning överförs på landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet.

Ålandsdelegationen anförde i utlåtande nr. 15/16 av 13.7.2016 angående genomförandet för Ålands del av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 (det fjärde penningtvättsdirektivet, nedan direktivet) att det i enlighet härmed ankommer på rikets myndigheter att jämlikt rikslagstiftningen utföra de uppgifter som direktivet stipulerar om, såsom utövande av tillsyn och beläggandet av sanktioner, även på sådan verksamhet som utgör landskapsbehörighet såsom spelverksamhet. Vidare konstaterade Ålandsdelegationen att dessa befogenheter dock endast får utövas i den utsträckning som är nödvändigt för att förebygga, upptäcka och utreda penningtvätt eller finansiering av terrorism, och att landskapets myndigheter därtill ska utöva sina befogenheter enligt landskapslagstiftningen.

Finansieringen

Självstyrelselagen utgår från att part som enligt självstyrelselagen har förvaltningsbehörigheten även har kostnadsansvaret. Vid överförandet av förvaltningsuppgifter har den mottagande parten ansetts åta sig finansieringen om inte annat anges. Kostnadsfrågan kan lösas t.ex. så att den särskilt anges i en överenskommelseförordning eller medelst separata avtal mellan behörig riks- och landskapsmyndighet. Överenskommelseförordningens 4 § förutsätter att Ålands landskapsregering ersätts för kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom förordningen överförs på dem i enlighet med vad inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering avtalar. Förordningsförslaget föranleder inga nya kostnader för staten.

Enligt Ålandsdelegationens uppfattning kan kostnadsansvaret regleras på föreslaget sätt.

Ålandsdelegationens slutsats

Den nya förordningen skiljer sig inte innehållsmässigt från den nuvarande förutom att hänvisningar i förordningen till Ålands lotteriinspektion slopas. Ålandsdelegationen ser inte hinder för att den föreslagna överenskommelseförordningen i föreliggande form sätts i kraft.

Närvarande

Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Lampi, Leino-Sandberg och Sitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Henrik Lindeman
sekreterare